

รู้ไว้ใช้ว่า...พื้นที่ชุ่มน้ำ

WETLANDS

พื้นที่ชุ่มน้ำ เป็นระบบนิเวศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง และมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ทั้งพืชและสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญของห่วงโซ่อาหาร การป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากภัยธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันพื้นที่ชุ่มน้ำได้ถูกเปลี่ยนแปลงสภาพไปใช้ประโยชน์เป็นรูปแบบต่าง ๆ เช่น การพัฒนาเขตเมือง การขยายพื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม รวมถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้ระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำมีสภาพเสื่อมโทรมและลดจำนวนลงอย่างต่อเนื่องและรุนแรงขึ้น

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐ เอกชน และชุมชน รวมถึงให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกลไกในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการและการติดตามสถานการณ์พื้นที่ชุ่มน้ำผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ท้องถิ่น การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของเครือข่ายการทำงาน อันจะนำมาซึ่งการอนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดจากพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งเป็นระบบนิเวศ และฐานทรัพยากรที่สำคัญของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พื้นที่ชุ่มน้ำ (Wetlands)

ประเภทพื้นที่ชุ่มน้ำ

แบ่งตามลักษณะของ
ถิ่นที่อยู่อาศัย (Habitat)
เป็น 2 ประเภท

พื้นที่ชุ่มน้ำ
ในแผ่นดิน

พื้นที่ชุ่มน้ำ
ชายฝั่งทะเล

ตามคำนิยามในมาตรา 1 ของอนุสัญญาว่าด้วย
พื้นที่ชุ่มน้ำ หมายถึง พื้นที่ชื้นแฉะ พรุ แหล่งน้ำ
ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น

- พื้นที่ที่มีน้ำขัง หรือน้ำท่วมอยู่ถาวรหรือชั่วคราว
- พื้นที่ที่เป็นแหล่งน้ำนิ่งหรือน้ำไหล
- พื้นที่ที่เป็นน้ำจืด น้ำกร่อย หรือน้ำเค็ม
- พื้นที่ชายฝั่งทะเล และที่ในทะเลในบริเวณ
ซึ่งเมื่อน้ำลดลงต่ำสุด มีความลึกของระดับน้ำ
ไม่เกิน 6 เมตร

พื้นที่ชุ่มน้ำในแผ่นดิน (Inland Wetlands)

แหล่งน้ำไหล (Riverine)

ได้แก่ แม่น้ำ ลำธาร ลำคลอง ลำห้วย ที่มีน้ำไหลตลอดปี หรือน้ำไหลบางฤดู ริมตลิ่ง
หรือหาดแม่น้ำ หรือสันทราย รวมถึงที่ราบลุ่มฝั่งแม่น้ำ ได้แก่ ทุ่งหญ้าหรือพรุหญ้า
ป่าพรุ บริเวณรอบ ๆ แม่น้ำที่มีน้ำท่วมขังเป็น
บางครั้งบางคราว
เช่น แอ่งน้ำ วังน้ำในแม่น้ำ
และทุ่งน้ำจืด เป็นต้น

แหล่งน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น (Human-Made)

เช่น นาข้าว นาเกลือ บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ พื้นที่
ชลประทาน ทางระบายน้ำ อ่างเก็บน้ำ พื้นที่ชุ่มน้ำ
แบบบึงประดิษฐ์บำบัดน้ำเสีย คลองที่ขุดขึ้น
รวมถึงเขื่อนหินปูนและระบบอุทกวิทยาใต้ดิน
ที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วย

ทะเลสาบ หรือ บึง (Lacustrine)

แหล่งน้ำขนาดใหญ่ หรือพื้นที่ที่มี
น้ำขังตลอดเวลาหรือบางฤดู และมี
กระแสน้ำไหลเล็กน้อย มีความลึก
มากกว่า 2 เมตร และมีพืชน้ำปกคลุมผิวน้ำ
น้อยกว่าร้อยละ 30 เช่น ทะเลสาบ บึงต่าง ๆ

ที่ลุ่มชื้นแฉะหรือหนองน้ำ (Palustrine)

ได้แก่ พื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังอยู่ตลอดเวลา
หรือบางฤดู มีความลึกไม่เกิน 2 เมตร
และมีพืชน้ำปกคลุมผิวน้ำมากกว่า
ร้อยละ 30 ได้แก่ ที่ลุ่มชื้นแฉะ ที่ลุ่มสนุ่น
ที่ลุ่มน้ำขัง หนองน้ำขับ ป่าบุง ป่าทาม เป็นต้น

พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเล (Marine and Coastal Wetlands)

ปากแม่น้ำ หรือ ชะวากทะเล (Estuarine)

เป็นบริเวณที่แม่น้ำและทะเลมาบรรจบกัน
มีความเค็มอยู่ระหว่างน้ำทะเลและน้ำจืด เช่น
ดินดอนสามเหลี่ยม ที่ราบลุ่มน้ำขึ้นถึง
ป่าชายเลน หาดโคลน หาดเลน
แหล่งหญ้าทะเล เป็นต้น

ทะเล และ ชายฝั่งทะเล (Marine and Coastal)

เป็นบริเวณที่ไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกระแสน้ำ
จากแม่น้ำ เช่น ทะเลสาบน้ำเค็มหรือน้ำกร่อย
หาดทราย และแนวปะการัง ชายฝั่งทะเลที่เป็นหิน
รวมทั้งเกาะในทะเล ผาหินริมทะเล เป็นต้น

ที่มา: สำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ, แผนปฏิบัติการว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (2557)

ที่มา : ดัดแปลงจาก Wetlands International (2018)
<http://www.wetlands.org>

คุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ

บริการที่ได้รับจากระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำ

ด้านวัฒนธรรม

พื้นที่ที่มีคุณค่าทางจิตใจและความเชื่อ การนันทนาการและการพักผ่อน การท่องเที่ยว แหล่งชนบทธรรมนิยม ประเพณีและวัฒนธรรม

ด้านการเป็นแหล่งผลิต

แหล่งทำการประมง และสัตว์น้ำอื่น ๆ แหล่งผลิตเนื้อไม้ อาหารสัตว์ แหล่งทรัพยากรพันธุกรรม แหล่งผลิตน้ำท่า เพื่อการอุปโภค-บริโภค แหล่งสมุนไพร/ยารักษาโรค แหล่งพลังงาน (ไฟฟ้าพลังน้ำ)

ด้านการควบคุม

การกักเก็บคาร์บอน การกรองสารพิษ การควบคุมการไหลของน้ำ การบรรเทาน้ำท่วม การป้องกัน การกัดเซาะชายฝั่ง การย่อยสลายของเสีย

ด้านการสนับสนุน

การผลิตขั้นปฐมภูมิ การหมุนเวียนธาตุอาหาร วัฏจักรน้ำ

ที่มา : ดัดแปลงจาก Ramsar Convention on Wetlands. (2018). Global Wetland Outlook: State of the World's Wetlands and their Services to People. Gland, Switzerland: Ramsar Convention Secretariat.

บริการที่ได้รับจากระบบนิเวศพื้นที่ชุ่มน้ำประเภทต่าง ๆ

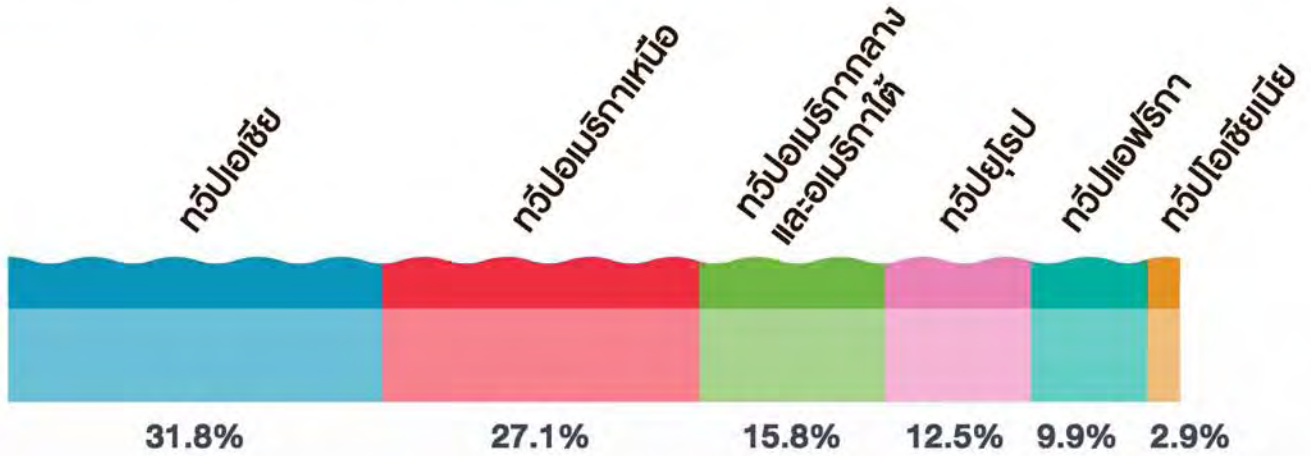
ประเภทของพื้นที่ชุ่มน้ำ	พื้นที่ชุ่มน้ำในแผ่นดิน					พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเล						พื้นที่ชุ่มน้ำที่สร้างขึ้น						
	แม่น้ำ	ทะเลสาบ	ป่าพรุ	หนองน้ำ	ไต้ดิน	ที่ลุ่มน้ำเค็ม	ป่าชายเลน	แหล่งหญ้าทะเล	แนวปะการัง	แนวทะเลสาบน้ำจืด	ทะเลสาบน้ำเค็ม / ชายฝั่ง	สาหร่าย	อ่างเก็บน้ำ	นาข้าว	ทุ่งหญ้าที่น้ำขัง	บ่อน้ำบาดาลน้ำเสีย	นาเกลือ	บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ
บริการจากระบบนิเวศ																		
ด้านการเป็นแหล่งผลิต																		
อาหาร	■	■	■	■	-	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
น้ำจืด	■	■	■	■	■	■	-	-	-	-	■	-	■	-	-	-	-	-
เส้นใย & เชื้อเพลิง	■	■	■	■	-	■	■	-	-	-	■	-	■	-	-	-	-	■
ผลิตภัณฑ์ชีวเคมี	■	?	?	■	?	■	■	?	■	?	?	■	?	-	?	?	■	?
ทรัพยากรพันธุกรรม	■	■	?	?	?	■	■	?	■	?	?	?	■	■	?	?	■	■
ด้านการควบคุม																		
สภาพภูมิอากาศ	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	-	■	■	■	-	■	-
อุทกวิทยา	■	■	■	■	■	■	■	-	-	-	■	-	■	■	■	-	-	-
ควบคุมมลพิษ	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	-	?	■	■	■	■	-	-
ป้องกันการกัดเซาะ	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	-
ภัยธรรมชาติ	■	■	■	■	-	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	-	■	-
ด้านวัฒนธรรม																		
คุณค่าทางใจ & แรงบันดาลใจ	■	■	■	■	■	?	■	?	■	-	■	-	■	■	■	-	■	-
แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ	■	■	■	■	■	?	?	?	■	-	■	■	■	■	■	-	■	-
สุนทรียภาพ	■	■	■	■	■	■	■	-	■	-	■	-	■	■	■	-	■	-
การศึกษา	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
ด้านการสนับสนุน																		
ความหลากหลายทางชีวภาพ	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■
การสร้างดิน	■	■	■	■	-	■	■	-	-	-	-	-	■	■	■	■	■	-
การหมุนเวียนสารอาหาร	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	-	■	■	■	■	■	■
การผสมเกสร	■	■	■	■	-	■	■	■	-	-	-	?	■	■	■	■	■	-

หมายเหตุ : ■ บทบาทสูง ■ บทบาทปานกลาง ■ บทบาทน้อย ? ไม่มีข้อมูล - ไม่เกี่ยวข้อง

ที่มา : ดัดแปลงจาก Ramsar Convention on Wetlands. (2018). Global Wetland Outlook: State of the World's Wetlands and their Services to People. Gland, Switzerland: Ramsar Convention Secretariat.

สัดส่วนการกระจายตัวของพื้นที่ชุ่มน้ำในแต่ละทวีป (%)

ที่มา : ดัดแปลงจาก Ramsar Convention on Wetlands. (2018). Global Wetland Outlook: State of the World's Wetlands and their Services to People. Gland, Switzerland: Ramsar Convention Secretariat.

ข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำทั่วโลกในปัจจุบัน พบว่า พื้นที่ชุ่มน้ำในแผ่นดินและพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเล มีพื้นที่ครอบคลุมมากกว่า **12.1 ล้าน ตารางกิโลเมตร** โดยทวีปเอเชียมีขนาดพื้นที่ชุ่มน้ำรวมมากที่สุด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลในอดีตที่ผ่านมา

พื้นที่ชุ่มน้ำตามธรรมชาติ
ทั้งในแผ่นดินและชายฝั่งทะเล

ลดลง **35%**

(คิดเป็น 3 เท่าของอัตรา
การสูญเสียป่าไม้)

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มนุษย์สร้างขึ้น

มี **12%**

ของพื้นที่ชุ่มน้ำทั่วโลก
(มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอีก)

สถานการณ์และแนวโน้มการถูกคุกคามของพื้นที่ชุ่มน้ำระดับโลก

ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity)

ชนิดสิ่งมีชีวิตที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำทั่วโลก (เช่น ปลา กลุ่มนกน้ำ และเต่า เป็นต้น) มีจำนวนลดลงอย่างมาก โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1970 พบว่า 81% ของจำนวนชนิดพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำในแผ่นดิน และ 36% ของจำนวนชนิดพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเลถูกคุกคาม ทำให้จำนวนประชากรลดลง

คุณภาพน้ำ (Water Quality)

แนวโน้มคุณภาพน้ำในแม่น้ำทั้งในทวีปอเมริกาใต้ แอฟริกา และเอเชียส่วนใหญ่พบว่า มีคุณภาพแยลง มีการปนเปื้อนจากน้ำเสียอุตสาหกรรม ปุ๋ย สารเคมีจากการเกษตร การชะล้างและพังทลายของดิน นอกจากนี้ขยะพลาสติกก็เป็นปัญหาสำคัญที่กระจายไปทั่วโลก และเป็นสาเหตุสำคัญที่คุกคามสิ่งมีชีวิตที่อาศัยในน้ำ

ที่มา : ดัดแปลงจาก Ramsar Convention on Wetlands. (2018). Global Wetland Outlook: State of the World's Wetlands and their Services to People. Gland, Switzerland: Ramsar Convention Secretariat.

อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ

เมืองแรมซาร์

สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน

เป็นข้อตกลงระหว่างรัฐบาล ในการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ และยับยั้งการสูญเสียของพื้นที่ชุ่มน้ำในโลก โดยให้มีการจัดการเพื่อใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาด

พันธกรณีที่สำคัญของอนุสัญญาฯ

- ภาคิแต่ละประเทศต้องคัดเลือกพื้นที่ชุ่มน้ำที่เหมาะสมในเขตประเทศของตน อย่างน้อย 1 แห่ง ตามเกณฑ์ที่กำหนด บรรจุนใน "ทะเบียนรายชื่อพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ" และส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีอยู่ในทะเบียนด้วย
- ภาคิแต่ละประเทศต้องกำหนดและวางแผนการดำเนินงาน การใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาด
- ภาคิแต่ละประเทศสามารถปรึกษากับภาคิอื่น ๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานของอนุสัญญาฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ชุ่มน้ำที่อยู่ตามพรมแดนระหว่างประเทศที่ใช้ทรัพยากรร่วมกัน และมีการพัฒนาความช่วยเหลือสำหรับโครงการพื้นที่ชุ่มน้ำ
- ภาคิแต่ละประเทศต้องสนับสนุนเงินช่วยเหลือแก่นุสัญญาฯ โดยจำนวนเงินช่วยเหลือของแต่ละประเทศกำหนดตามกฎหมายขององค์การสหประชาชาติ และมติการประชุมสมัชชาภาคิอนุสัญญาฯ

อนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ หรืออนุสัญญาแรมซาร์ (Ramsar Convention) ตั้งชื่อตามชื่อสถานที่จัดการประชุมเพื่อรับรองอนุสัญญาครั้งแรก เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514 (ค.ศ. 1971) ณ เมืองแรมซาร์ สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน

Signature

อนุสัญญาฯ มีผลบังคับใช้เมื่อปี พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1975) และเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ จึงกำหนดให้วันที่ 2 กุมภาพันธ์ของทุกปีเป็น **วันพื้นที่ชุ่มน้ำโลก (World Wetlands Day)**

ประเทศไทยเข้าเป็นภาคิอนุสัญญาแรมซาร์ และมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2541

ลำดับที่ 110

พรุควนขี้เสียน ในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย จ.พัทลุง แรมซาร์ไซต์แห่งแรกของประเทศไทย เป็นลำดับที่ 948 มีพื้นที่ประมาณ 3,085 ไร่

การดำเนินงาน ตามอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย

ปี พ.ศ.

2514

กำเนิดอนุสัญญาแรมซาร์

การประชุมเพื่อรับรองอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ หรืออนุสัญญาแรมซาร์ครั้งแรก (2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2514) ณ เมืองแรมซาร์ สาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน

อนุสัญญาแรมซาร์ มีผลบังคับใช้ มีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาแรมซาร์ เริ่มแรก มี 7 ประเทศ (21 ธันวาคม พ.ศ. 2518)

2518

จุดเริ่มต้นของการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำไทย

ตั้งคณะกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำภายใต้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อให้ข้อคิดเห็นในเข้าร่วมภาคีอนุสัญญาพร้อมคัดเลือกพื้นที่ชุ่มน้ำเสนอในทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Sites)

2536

ประเทศไทยได้ริเริ่มจัดทำทะเบียนรายนามสถานภาพและฐานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำ

2538

2540

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาแรมซาร์ (วันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ. 2540)

เข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญา ประเทศไทยส่งมอบสัตยาบันสาร เพื่อเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาแรมซาร์ เป็นลำดับที่ 110 มีผลบังคับใช้ 13 กันยายน พ.ศ. 2541 โดยเสนอพรุควนซี้เสียนในเขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อย เป็นแรมซาร์ไซต์แห่งแรกของไทยและเป็นลำดับที่ 948 ของทะเบียนแรมซาร์ไซต์

2541

2542

เข้าร่วมประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญา สมัยที่ 7 (ณ สาธารณรัฐคอซอวอ)

ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดประชุมระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง

ณ กรุงเทพมหานคร เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาแรมซาร์ สมัยที่ 8 และเสนอแรมซาร์ไซต์ของประเทศไทย เพิ่ม 5 แห่ง ได้แก่

- 1) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง
- 2) ดอนหอยหลอด
- 3) ปากแม่น้ำกระบี่
- 4) เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคายและ
- 5) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (พรุโต๊ะแดง)

2544

เข้าร่วมประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญา สมัยที่ 8 (ณ ราชาอาณาจักรสเปน)

- เสนอพื้นที่แรมซาร์ไซต์เพิ่ม 4 แห่ง ได้แก่
  - 1) อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม-เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากน้ำตรัง
  - 2) อุทยานแห่งชาติแหลมสน-ปากคลองกะเปอร์-ปากแม่น้ำกระบี่
  - 3) อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง และ 4) อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา
- รายงานแห่งชาติ COP 8

2545

ปี พ.ศ.

2548

เข้าร่วมประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ 10 (ณ สาธารณรัฐเกาหลี)

- ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการบริหารอนุสัญญาฯ ในฐานะผู้แทนภูมิภาคเอเชียร่วมกับสาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐเลบานอน เป็นสมัยที่สอง
  - ขึ้นทะเบียนแรมซาร์ไซต์เพิ่มเติม 1 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จ.ประจวบคีรีขันธ์
  - ผศ.ดร. คັນสนีย์ ชูแวง ได้รับรางวัล Ramsar Wetland Conservation Award and Evian Special Prize for 2008 สาขาการศึกษาเพื่อการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
  - รายงานแห่งชาติ COP 10

เข้าร่วมประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ 9 (ณ สาธารณรัฐยูกันดา)

- ได้รับแต่งตั้งเป็น Credential Committee
- เสนอประเด็นรากฐานทางวัฒนธรรมในการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำร่วมกันระหว่างวัดกับชุมชนท้องถิ่น ในการกำหนดวัดเป็นเขตห้ามล่าสัตว์
- ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการบริหารอนุสัญญาฯ ในฐานะผู้แทนภูมิภาคเอเชีย ร่วมกับสาธารณรัฐประชาชนจีนและสาธารณรัฐอิสลามอิหร่าน
- รายงานแห่งชาติ COP 9

2552

เข้าร่วมประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ 11 (ณ ประเทศโรมาเนีย)

- ได้รับแต่งตั้งเป็น Credential Committee
- รายงานแห่งชาติ COP 11

เสนอพื้นที่แรมซาร์ไซต์

จำนวน 1 แห่ง คือ กุดทิง จ.บึงกาฬ

2556

เข้าร่วมประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ 12 (ณ สาธารณรัฐบุรพาอูรุกวัย)

- ได้รับแต่งตั้งเป็น Credential Committee
- เสนอข้อมติการประเมินประสิทธิภาพการจัดการพื้นที่แรมซาร์ไซต์ (Ramsar Site Management Effectiveness Tracking Tool : R-METT)
- รายงานแห่งชาติ COP 12

เสนอพื้นที่แรมซาร์ไซต์

จำนวน 2 แห่ง คือ เกาะกระ จ.นครศรีธรรมราช เกาะระ-เกาะพระทอง จ.พังงา

2561

เข้าร่วมประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาฯ สมัยที่ 13 (ณ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์)

- การเตรียมการเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำแรมซาร์ไซต์แห่งใหม่ (พื้นที่ชุ่มน้ำแม่น้ำสงครามตอนล่าง)
- ทบทวนและปรับปรุงทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำ และมาตรการอนุรักษ์พื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย
- รายงานแห่งชาติ COP 13

พื้นที่ชุ่มน้ำในทะเบียนของอนุสัญญาฯ (Ramsar Sites)

แรมซาร์ไซต์ (Ramsar Sites) หรือพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นตัวแทนหายาก หรือมีลักษณะพิเศษเฉพาะ มีความสำคัญระหว่างประเทศ สำหรับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ที่เกี่ยวข้องกับชนิดพันธุ์ และจำนวนประชากรของ นกน้ำ และปลา

หมายเหตุ : ตามพันธกรณีของอนุสัญญาฯ (มาตรา 2) ต้องเสนอพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความเหมาะสมอย่างน้อย 1 แห่ง บรรจุในทะเบียนรายชื่อพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ

ทั่วโลก
ทั้งหมด
2,372
แห่ง

(ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม 2562)

ทวีปยุโรป

มี แรมซาร์ไซต์ 1,115 แห่ง
พื้นที่ 0.27 ล้านตารางกิโลเมตร

ทวีปอเมริกาเหนือ

มี แรมซาร์ไซต์ 218 แห่ง
พื้นที่ 0.23 ล้านตารางกิโลเมตร

ทวีปอเมริกาใต้

มี แรมซาร์ไซต์ 204 แห่ง
พื้นที่ 0.61 ล้านตารางกิโลเมตร

ทวีปเอเชีย

มี แรมซาร์ไซต์ 340 แห่ง
พื้นที่ 0.21 ล้านตารางกิโลเมตร

ทวีปโอเชียเนีย

มี แรมซาร์ไซต์ 82 แห่ง
พื้นที่ 0.09 ล้านตารางกิโลเมตร

ทวีปแอฟริกา

มี แรมซาร์ไซต์ 413 แห่ง
พื้นที่ 1.09 ล้านตารางกิโลเมตร

ที่มา : สำนักเลขาธิการอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ (2562),
<http://rsis.ramsar.org>
(ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม 2562)

ปัจจุบันมีพื้นที่แรมซาร์ไซต์ทั่วโลกทั้งหมด **2,372 แห่ง** ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ **2.52 ล้านตารางกิโลเมตร** โดยประเทศที่มีจำนวนแรมซาร์ไซต์มากที่สุดคือ สหราชอาณาจักร จำนวน **170 แห่ง** ขณะที่ประเทศโบลิเวียมีพื้นที่แรมซาร์ไซต์ขนาดใหญ่ที่สุดประมาณ **148,000 ตารางกิโลเมตร**

ประเทศไทย

มีพื้นที่ชุ่มน้ำ เนื้อที่รวมอย่างน้อย

36,677 ตารางกิโลเมตร

หรือ 22,923,125 ไร่

คิดเป็นร้อยละ **7.5**

ของพื้นที่ประเทศไทย แบ่งเป็น

คลอง ห้วย ลำธาร แม่น้ำ
บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ
หนองน้ำ ที่ลุ่มชื้นแฉะ
ทะเล ชายฝั่งทะเล และปากแม่น้ำ

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ
ระหว่างประเทศ

(แรมซาร์ไซต์)

15 แห่ง

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญ
ของประเทศไทย

69 แห่ง

ระดับนานาชาติ

47 แห่ง

ระดับชาติ

ที่มา: รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย (2542)

ปัญหาและภาวะคุกคาม

ปัญหาและภัยคุกคามในพื้นที่ชุ่มน้ำ

- การเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ในกิจกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจ
- สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดภัยแล้ง และอุทกภัย
- การปล่อยมลพิษลงสู่แหล่งน้ำ
- การทำเกษตรกรรมที่ไม่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้สารเคมี ยาปราบศัตรูพืช เป็นต้น
- การทำประมงด้วยวิธีการไม่เหมาะสม ผิดกฎหมาย และไม่ยั่งยืน

ประเด็นปัญหาด้านการจัดการ

- ความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ และการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืน
- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนและบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
- นโยบายการบริหารจัดการ
- การบังคับใช้กฎหมาย/ระเบียบที่มีอยู่เพื่อการคุ้มครอง ฟื้นฟู พื้นที่ชุ่มน้ำ

“

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักเกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ชุ่มน้ำ เพื่อสนับสนุนให้เกิดกลไกในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนโดยเฉพาะชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ

”

สถานการณ์พื้นที่ชุ่มน้ำ จากอดีต - ปัจจุบัน

ปัจจุบันพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยมีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ดังนี้

พื้นที่	ช่วงปี พ.ศ.			การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)
	2549-2552	2553-2556	2557-2561	
หนองบึง (ไร่)	1,527,737	1,478,310	-	(-) 3.24
พรุ (ไร่)	689,538	470,737	-	(-) 31.73
ป่าบึงป่าแกม (ไร่)	4,000,000	-	150,000	(-) 96.25
ป่าชายเลน (ไร่)	1,458,174.54	1,527,761.00	1,534,584.74	(+) 5.24*
ความยาวชายฝั่ง (กิโลเมตร)	2,614	3,148	3,151	(+) 12.54*

* ร้อยละ การเปลี่ยนแปลงในช่วงปี พ.ศ. 2557 - 2561 เทียบกับ ช่วงปี พ.ศ. 2549 - 2552

ที่มา: ดัดแปลงจากรายงานผลการดำเนินงาน สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ปีงบประมาณ 2551 (2552); สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, คัมภีร์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทย (2558); กองบริหารจัดการพื้นที่ชายฝั่ง, รายงานรวบรวมข้อมูล ฐานข้อมูลการกัดเซาะชายฝั่งรายจังหวัด 23 จังหวัด (2558); สำนักงานหอพรรณไม้, ป่าบึงป่าแกม ภาคอีสาน (2561)

สถานการณ์ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม ที่พบในพื้นที่ชุ่มน้ำ (Red List of Threatened Species)

สัตว์เลื้อยลูกด้วยนม

สถานภาพ		ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม
ปี พ.ศ. 2548	ปี พ.ศ.2560	
ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered ; EN)	ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered ; CR)	ได้แก่ นากใหญ่ภูเขา
แนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable ; VU)	ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered ; EN)	เช่น โลมาปากขวด และโลมาเผือก เป็นต้น

สัตว์เลื้อยคลาน

สถานภาพ		ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม
ปี พ.ศ. 2548	ปี พ.ศ.2560	
ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered ; CR)	ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered ; CR)	เช่น เต่าตนุ เต่ากระ เต่ามะเฟือง ตะพาบมันลาย และจระเข้น้ำเค็ม เป็นต้น
ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered ; EN)	ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered ; EN)	เช่น เต่าปูลู และเต่าหก เป็นต้น

สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ

สถานภาพ		ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม
ปี พ.ศ. 2548	ปี พ.ศ.2560	
ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered ; EN)	ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered ; EN)	เช่น กบเขาทองลาย กบภูเขา กบหมอลาย และกบสีชมพู เป็นต้น
ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered ; EN)	ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered ; EN)	เช่น กบอกหนามเหนือ กบอกหนามจินบุรี และ ปาดตะปุมใหญ่ เป็นต้น

นก

สถานภาพ		ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม
ปี พ.ศ. 2548	ปี พ.ศ.2560	
ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered ; CR)	สูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติ (Extinct in the Wild ; EW)	ได้แก่ นกกระสาคอดำ
ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered ; EN)	สถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered ; CR)	เช่น นกชายเลนปากช้อน และเป็ดดำหัวดำ เป็นต้น
มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable ; VU)	ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered ; EN)	เช่น นกกระตีดหัวขาว และเป็ดปากยาวข้างลาย เป็นต้น
สูญพันธุ์ไปจากธรรมชาติ (Extinct in the Wild ; EW)	ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered ; CR)	ได้แก่ นกกระเรียนพันธุ์ไทย

ปลา

สถานภาพ		ชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคาม
ปี พ.ศ. 2548	ปี พ.ศ.2560	
ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered ; EN)	ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (Critically Endangered ; CR)	เช่น ฉลามหัวค้อน กระเบนราหู และ ปลาเทพา เป็นต้น
มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable ; VU)	ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered ; EN)	เช่น ฉลามหัวบาตร โคนันจุดขาว และกระเบนไฟฟ้า เป็นต้น

ที่มา : Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning (ONEP), Thailand Red Data : Mammals, Reptiles and Amphibians (2005), ONEP, Thailand Red Data : Birds (2005), สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, สรุปลักษณะพันธุ์ที่ถูกคุกคามของประเทศไทย : สัตว์มีกระดูกสันหลัง (2560)

เกณฑ์การพิจารณาพื้นที่ชุ่มน้ำ ที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Sites)

กลุ่ม A ของเกณฑ์

พื้นที่ประกอบด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำประเภทที่เป็น
ตัวแทนหายากหรือมีลักษณะพิเศษเฉพาะ

เกณฑ์ 1: พื้นที่ชุ่มน้ำหนึ่งควรได้รับพิจารณา
ว่ามีความสำคัญระหว่างประเทศ หากพื้นที่ชุ่มน้ำนั้น
ประกอบด้วยประเภทของพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นตัวแทน
หายาก หรือ มีลักษณะพิเศษเฉพาะ ซึ่งพบใน
เขตชีวภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม

กลุ่ม B ของเกณฑ์

พื้นที่ที่มีความสำคัญระหว่างประเทศสำหรับการอนุรักษ์
ความหลากหลายทางชีวภาพ

เกณฑ์เกี่ยวกับชนิดพันธุ์และจำนวนประชากร

เกณฑ์ 2: เกื้อกูล ชนิดพันธุ์ที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้ม
ใกล้สูญพันธุ์ ใกล้สูญพันธุ์ หรือใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่งหรือ
ประชากรที่ถูกคุกคาม

เกณฑ์ 3: เกื้อกูล ประชากรของชนิดพันธุ์พืชหรือสัตว์
ที่สำคัญสำหรับการธำรงรักษาความหลากหลายทาง
ชีวภาพของเขตชีวภูมิศาสตร์หนึ่งโดยเฉพาะ

เกณฑ์ 4: เกื้อกูล ชนิดพันธุ์พืชหรือสัตว์ที่อยู่ในระยะ
วิกฤติหนึ่งของวงจรชีวิตของชนิดพันธุ์นั้นหรือเป็นที่อพยพ
ในระหว่างสภาพเสื่อมโทรม

เกณฑ์พิเศษเกี่ยวกับนกน้ำ

เกณฑ์ 5: ตามปกติเกื้อกูล นกน้ำมากกว่า 20,000 ตัว

เกณฑ์ 6: ตามปกติเกื้อกูล ร้อยละ 1 ของประชากร
ในชนิดพันธุ์หรือสายพันธุ์หนึ่งของนกน้ำ

เกณฑ์พิเศษเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ

เกณฑ์ 9: ตามปกติเกื้อกูล ร้อยละ 1 ของประชากร
ในชนิดพันธุ์หรือสายพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุ่มน้ำ
ซึ่งนอกเหนือจากสัตว์จำพวกนกน้ำและปลา

เกณฑ์พิเศษเกี่ยวกับปลา

เกณฑ์ 7: เกื้อกูล สัดส่วนที่สำคัญของสายพันธุ์ ชนิดพันธุ์
หรือวงศ์ของปลาพื้นเมือง ระยะหนึ่งของวงจรชีวิต
ปฏิสัมพันธ์ของชนิดพันธุ์ และ/หรือ ประชากรที่เป็นตัวแทน
ของผลประโยชน์ และ/หรือ คุณค่าของพื้นที่ชุ่มน้ำ
และมีคุณูปการต่อความหลากหลายทางชีวภาพทั่วโลก

เกณฑ์ 8: เป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ แหล่งวางไข่ พุ่มผัก
ตัวอ่อนและ/หรือเส้นทางอพยพของปลา ที่พึ่งพาอาศัย
อยู่ภายในพื้นที่ชุ่มน้ำหรือพื้นที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
พื้นที่ชุ่มน้ำนั้น

พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar Sites) 15 แห่งของประเทศไทย

ลำดับที่ 948 (13 กันยายน พ.ศ. 2541)

พรุควนขี้เสียน จังหวัด พัทลุง
ตั้งบริเวณตอนเหนือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าทะเลน้อยเป็นป่าพรุ มีน้ำท่วมขัง เป็นแหล่งทำรังวางไข่ของนกกบบัว ที่พบได้ที่นี่เพียงที่เดียว (เกณฑ์ 1, 2, 3)

ลำดับที่ 1183 (14 สิงหาคม 2545) **อุทยานแห่งชาติแหลมสน-ปากน้ำกระบุรี-ปากคลองกะเปอร์** จังหวัดระนอง
มีระบบนิเวศหลากหลาย เป็นพื้นที่ป่าชายเลนผืนใหญ่ พบต้นโกงกางขนาดใหญ่อายุมากกว่า 300 ปี และได้รับประกาศเป็นพื้นที่สงวนชีวมณฑลประเภทป่าชายเลนแห่งแรกของโลก (เกณฑ์ 1, 2, 3, 8)

ลำดับที่ 1098 (5 กรกฎาคม 2544)

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าบึงโขงหลง จังหวัดบึงกาฬ บึงน้ำจืดขนาดใหญ่ เป็นแหล่งพักพิงของนกอพยพในฤดูหนาว ไม่น้อยกว่า 33 ชนิด และพบนกมีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ในประเทศไทย คือ เป็ดดำหัวดำ (เกณฑ์ 2, 4, 7, 8)

ลำดับที่ 1099 (5 กรกฎาคม 2544)

ดอนหอยหลอด จังหวัดสมุทรสงคราม พื้นที่ชุ่มน้ำชายฝั่งทะเลที่หายาก หาดเลนเป็นที่อาศัยของหอยหลอด มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ (เกณฑ์ 1, 2)

ลำดับที่ 1100 (5 กรกฎาคม 2544)

ปากแม่น้ำกระบุรี จังหวัดกระบี่
ผืนป่าชายเลนที่สมบูรณ์ขึ้นหนาแน่น มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์นกที่ใกล้สูญพันธุ์ระดับโลกรวมทั้งถิ่นอาศัยของพะยูน ซึ่งเป็นสัตว์ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่งของประเทศไทย (เกณฑ์ 1, 2, 3, 4)

ลำดับที่ 1101 (5 กรกฎาคม 2544)

เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหนองบงคาย จังหวัดชัยราช บึงน้ำจืดขนาดเล็ก แหล่งอาศัยนกอพยพอย่างน้อย 121 ชนิด และนกชนิดพันธุ์หายาก ซึ่งอยู่ในสถานภาพถูกคุกคามระดับโลก (เกณฑ์ 2, 3, 4)

ลำดับที่ 1102 (5 กรกฎาคม 2544)

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนสุดาฯ (พรุโต๊ะแดง) จังหวัดนราธิวาส เป็นป่าพรุดั้งเดิมผืนใหญ่ที่สุดของไทยที่คงเหลืออยู่ พบพันธุ์ไม้เฉพาะถิ่นอย่างน้อย 50 ชนิด และสัตว์ที่มีสถานภาพถูกคุกคาม เช่น นกตะกรุม นกเป็ดน้ำใหญ่ เป็นต้น (เกณฑ์ 1, 2, 3)

ลำดับที่ 1182 (14 สิงหาคม 2545)

อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม เขตห้ามล่าสัตว์ป่าหมู่เกาะลิบง-ปากแม่น้ำตรัง จังหวัดตรัง เป็นถิ่นอาศัยของชนิดพันธุ์ที่หายาก และอยู่ในสถานภาพถูกคุกคาม เช่น นกขอมทะเลแดง นกฟีนุต และพะยูน เป็นที่พักของนกอพยพจากแอฟริกา คือ นกหัวโตกินปู ซึ่งในหนึ่งปีอาจพบได้เพียงไม่กี่ครั้ง (เกณฑ์ 1, 2, 3, 8)

ลำดับที่ 1184 (14 สิงหาคม 2545) **อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง** จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเกาะขนาดเล็ก-ใหญ่ประมาณ 42 เกาะเป็นแหล่งพักพิงของปลาในวัยเจริญพันธุ์และวัยอ่อนของปลาเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น ปลาทู ปลารัง ปลาเก๋า เป็นต้น และเป็นแหล่งปะการังที่งดงามที่สุดของไทย (เกณฑ์ 1, 2, 3)

ลำดับที่ 1185 (14 สิงหาคม 2545) **อุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา** จังหวัดพังงา เป็นอ่าวตื้น ล้อมรอบด้วยป่าชายเลน และเป็นที่อยู่อาศัยของพะยูนซึ่งเป็นสัตว์สงวนและนกนานาชนิด เป็นแหล่งพันธุ์กรรมพืชและสถานอนุบาลสัตว์น้ำ (เกณฑ์ 1, 2, 3, 4)

ลำดับที่ 2238 (14 มกราคม 2551) **อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด** จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตั้งอยู่เชิงเขาของเทือกเขาสามร้อยยอด เป็นแหล่งพักพิงและสร้างรังวางไข่ของนกอพยพ และเป็นแหล่งอาศัยที่สำคัญของเลือกปลาที่ใหญ่ที่สุดในไทย ซึ่งมีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง (เกณฑ์ 1, 2, 3)

ลำดับที่ 1926 (19 มิถุนายน 2552) **กุดทิง** จังหวัดบึงกาฬ มีลักษณะเป็นกุด มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง พบพันธุ์ปลาเฉพาะถิ่น และเป็นแหล่งพักพิงของนกอพยพที่มีสถานภาพถูกคุกคามระดับโลก คือ เป็ดดำหัวดำ (เกณฑ์ 1, 2, 3, 4, 7, 8)

ลำดับที่ 2152 (12 สิงหาคม 2556) **เกาะกระ** จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นเกาะขนาดเล็กบริเวณอ่าวไทย เป็นแหล่งปะการังหายาก และแหล่งวางไข่ที่สำคัญของเต่าตนุและเต่ามะเฟือง (เกณฑ์ 2, 3, 4)

ลำดับที่ 2153 (12 สิงหาคม 2556) **หมู่เกาะกระ-เกาะพระทอง** จังหวัดพังงา มีความหลากหลายของระบบนิเวศ เป็นถิ่นอาศัยของเต่าทะเล และนกตะกรุม ซึ่งเป็นชนิดพันธุ์หายากและใกล้สูญพันธุ์ (เกณฑ์ 1, 2, 3, 4, 8)

ลำดับที่ 2420 (15 พฤษภาคม 2562) **แม่น้ำสงครามตอนล่าง** จังหวัดนครพนม มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง มีป่าป่างูป่าผืนใหญ่ที่สำคัญยังคงเหลืออยู่ในภาคอีสาน พบสัตว์ที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง คือ ปลาบึก ปลาดองลาย ปลาอีตัก (เกณฑ์ 1, 2, 3, 4, 7, 8)

คณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ ได้รับการแต่งตั้งโดยคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและแผนแห่งชาติสำหรับการจัดการและคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำของประเทศไทย

- พิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำ

- เสนอกฎระเบียบ นโยบายและแผนแห่งชาติ มาตรการและแนวทางอนุรักษ์คุ้มครอง ฟื้นฟู และบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

- สนับสนุน กำกับดูแล และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามพันธกรณีของอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ

- สนับสนุนความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ

- แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานตามที่เห็นสมควร
- ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมอบหมาย

- พิจารณาและให้ความคิดเห็นต่อประเด็นการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำและการประชุมอื่น ๆ ภายใต้อนุสัญญา และการให้ความเห็นชอบต่อการทำรายงานแห่งชาติ

คณะทำงานวิชาการพื้นที่ชุ่มน้ำ มีหน้าที่

- พิจารณาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ ด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำที่สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ มติที่ประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ และข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง
- พิจารณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะทางวิชาการต่อการจัดทำและปรับปรุงกฎ ระเบียบ นโยบาย แผนการจัดการ มาตรการ แนวทางและกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ
- พิจารณาให้ข้อคิดเห็นต่อประเด็นและทำที่สำหรับการประชุมสมัชชาภาคีการประชุมอื่น ๆ ภายใต้อนุสัญญา ความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง และการจัดทำรายงานแห่งชาติ
- ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะอนุกรรมการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ

การใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำอย่างชาญฉลาด (Wise Use)

ฟื้นฟู

ไม่ใช่เลย คุ่มครองรักษาไว้

อนุรักษ์ควบคู่กับการใช้ประโยชน์

ใช้ประโยชน์ควบคู่กับการฟื้นฟู

สร้างพื้นที่ชุ่มน้ำขึ้นใหม่

อนุรักษ์คุ้มครอง

▶▶ กรณีที่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีความเปราะบางเป็นพิเศษ หากได้รับความเสียหายจะไม่สามารถฟื้นคืนสู่สภาพเดิมได้

▶▶ กรณีพื้นที่ชุ่มน้ำทั่วไปที่เป็นแหล่งทรัพยากร ซึ่งชุมชนต้องพึ่งพาอาศัยใช้ประโยชน์ ต้องบำรุงรักษาให้มีความอุดมสมบูรณ์ต่อเนื่องยาวนาน

▶▶ กรณีพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นแหล่งทรัพยากรซึ่งชุมชน ต้องพึ่งพาอาศัยใช้ประโยชน์ แต่มีแนวโน้มความอุดมสมบูรณ์ลดน้อยถอยลง ต้องใช้ประโยชน์ทรัพยากรด้วยความระมัดระวังภายใต้ข้อจำกัดที่เข้มงวดและต้องมุ่งที่จะฟื้นฟูให้ความอุดมสมบูรณ์กลับคืนมาเหมือนเดิมหรือมากกว่าเดิม

▶▶ กรณีพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีอยู่เดิมสิ้นสภาพไปแล้วควรสร้างขึ้นใหม่เพื่อทดแทนหรือกรณีที่มีความต้องการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำมากเกินไปกำลังผลิตของพื้นที่ชุ่มน้ำเดิม ต้องสร้างพื้นที่ชุ่มน้ำขึ้นเพื่อช่วยผลิตทรัพยากรนั้น

ใช้อย่างคุ้มค่า

การใช้น้ำจากพื้นที่ชุ่มน้ำเพื่อกิจกรรมโดยรวม

- ใช้น้ำอย่างประหยัดและคุ้มค่ามากที่สุด ไม่สูบน้ำมาใช้ในปริมาณที่มากเกินไป
- ร่วมกันกำหนดปริมาณน้ำสูงสุดที่จะนำมาใช้แต่ละปี กำหนดผู้ใช้น้ำและขนาดพื้นที่ทำการเกษตร
- แสวงหาแหล่งน้ำอื่น ๆ ที่เหมาะสมเพื่อเป็นทางเลือก
- ผลานผลประโยชน์ระหว่างผู้ได้ประโยชน์และผู้เสียประโยชน์อย่างเป็นธรรม

การใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมง

- ใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมงควบคู่กับการอนุรักษ์ ใช้เครื่องมือประมงที่เหมาะสม
- ร่วมกันกำหนดชนิด ประเภท จำนวนเรือ และจำนวนชาวประมงรวมทั้งหมด
- ร่วมกันกำหนดแนวทางการทำประมงควบคู่กับกิจกรรมการอนุรักษ์
- ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบอย่างเคร่งครัด
- สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังในพื้นที่

การใช้พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม

- รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงอยู่ในสภาพสมบูรณ์
- หลีกเลี่ยงกิจกรรมทำลายทรัพยากรในพื้นที่ ส่งเสริมกิจกรรมการอนุรักษ์
- กำหนดเส้นทาง รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

การใช้พื้นที่ภายในและโดยรอบพื้นที่เพื่อการเพาะปลูก และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

- กำหนดขอบเขต และขนาดพื้นที่ให้ชัดเจน กำหนดแนวทางการเพิ่มหรือขยายพื้นที่
- กรณีใช้พื้นที่รอบ ๆ ควรปลูกเฉพาะฤดูแล้ง ไม่ทำตลอดทั้งปี
- ไม่ใช้สารเคมี หรือสิ่งทำให้เกิดการตกค้างและเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม
- ระมัดระวังการแพร่ระบาดของโรคปลาและปรสิตต่าง ๆ
- หลีกเลี่ยงการนำชนิดพันธุ์ต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่

“ การใช้ประโยชน์พื้นที่ชุ่มน้ำและทรัพยากรในพื้นที่ชุ่มน้ำอย่างฉลาด ถูกต้อง เหมาะสม กลมกลืนกับธรรมชาติ จะนำไปสู่การรักษาพื้นที่ชุ่มน้ำให้คงอยู่ ช่วยให้ชุมชนและสังคมได้รับประโยชน์ต่อไปในอนาคต ”

จัดพิมพ์และเผยแพร่เมื่อ ปี พ.ศ. 2562

โดย กองจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

60/1 ซอยพิบูลวัฒนา 7 ถนนพระรามที่ 6 แขวงพญาไท
เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร 10400

โทรศัพท์ : 0 2265 6560

โทรสาร : 0 2265 6560

อีเมลล์ : wetlands@onep.go.th

เว็บไซต์ : wetlands.onep.go.th

